

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

13 Quando filius peccet mortiferè, capiendovel expendendo bona paterna,
& quando non.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

quouis modo grauem, sed valde grauem, etsi non extremam.

Probatum Primò, Quia sicuti à natura omnibus concessa est potestas succurrendi extremæ necessitati ex rebus humanis, ita & valde graui. cur enim hæc potestas restricta sit ad extremam? Secundò, Ex graui necessitate facilis est lapsus in extremam; ergo quod in extrema concessum est, extendendum est etiam quodammodo ad grauem. Tertiò, Sicut diuisio rerum non debuit nec Iure potuit efficere, quin extrema in necessitate haberet ius surripiendi ab iis, qui non sunt in simili necessitate, nempe superflua natura, quamuis essent aliquo modo necessaria statui; ita neque potuit efficere, quin dum grauis necessitas premit, quando aliud remedium non suppetit, liceat surripere superflua, vel parum necessaria alterius statui. Itaque in diuisione & attributione rerum, qua factum est, vt nemini ius sit in rem alterius, semper debuit hæc conditio tacita intelligi, Nisi extrema vel certe valde grauis necessitas postulet; alioquin contra rationem & aequitatem facta esset. Secus de necessitatibus communibus, & non admodum grauib, quæ creberrimæ sunt, & non sic urgent, vt diuisio & attributio Iure gentium facta debeat violari; alioquin omnia furis plena essent, nec posset pax inter homines conseruari.

72 Non est furtum.

73 Si status laederetur.

74

Hinc patet, Talem surreptionem non esse furtum; quia dominus tenetur consentire, nec potest cum ratione esse iniurus circa substantiam acceptionis; quamuis modus displicere possit, si accipias prius quam petieris, tuamque inopiam aperueris. Si tamen ipse sit in pari necessitate, vel status ipsius notabiliter laederetur; posset recusare, sicque esset furtum; quia in hac necessitate non licet surripere ab alio, cum notabili detrimento status illius: sicut in extrema non licet accipere cum graui detrimento naturæ illius.

Dices Primò, Cap. Si quis. 3. de furtis, dicitur, Si quis ob necessitatem famis aut nuditatis furatus fuerit cibaria, vestem, aut pecus, poeniteat hebdomadas tres, & si reddiderit, non cogatur ieiunare. Hic imponitur poenitentia ei, qui ob grauem necessitatem furatus fuerit. Ita Couarruuias.

Respond. Primò Ibi fortè agi de necessitate non ita graui, vt docet Glossa ibidem, & D. Thomas q. 66. at. 7. ad primum. Decretalis, inquit, illa loquitur in casu, quo non erat vrgens necessitas. vbi tamen Aduerte, istud cap. non esse ex Decretalibus Pontificum, sed ex Poenitentiali Theodori.

Respond. Secundò, Fortasse agi de iis, qui in debito modo sua necessitati contulerunt, surripiendo clanculum, cum facile potuissent obtinere si suam necessitatem aperuissent.

75

Dices Secundò, Si in graui necessitate posses surripere, posses etiam ad dandum cogere, vel in Iudicio vel extra; sed non potes cogere; ergo nec surripere. Minor probatur; quia nemo potest cogi ad id, ad quod non tenetur ex iustitia; ille autem non tenetur ex iustitia tibi dare; ergo. Ita Sotus.

Respondet, Si hoc argumentum valeret, concluderet, ne in extrema quidem necessitate te posse surripere, quia diues non tenetur ex iustitia dare, sed solum ex charitate, vt Sotus fatetur. Itaque neganda est minor. potest enim diues cogi per legittimam potestatem ad succurrendum pauperi, & si te volentem occupare rem tibi sic neces-

Potes cogi quis ad elemosinam.

sariam conetur impedire, potes te tueri, si scandalum abis.

Ad probationem Respondeo, negando assumptum. ad multa enim cogi possumus, ad quæ ex iustitia non obligamur, vt ad non se inebriandum, ad non fornicanandum, non blasphemandum, imò ad dandam elemosinam. vt enim quis cogi possit, satis est eum obligari alicuius virtutis præcepto; & necessarium esse vel valde expediens ad bonum publicum, vt huiusmodi opera fiant.

DUBITATIO XIII.

Quando filius peccet mortiferè, accipiendo vel expendendo bona paterna, & quando non.

Respondeo, Peccat mortiferè Primò, si notabilem summam accipiat occultè ex bonis parentum, (nempe quorum dominium vel usufructus est parentum) ipsi merito iniuriis; & tenetur ad restitutionem: est communis sententia Doctorum, quia est verum furtum in materia notabili: vnde Prover. 28. dicitur: Qui subtrahit a liquid a patre suo, & a matre; & dicit, hoc non esse peccatum, pariceps homicide est. vbi satis indicatur esse mortiferum.

76 Ex bonis parentum accipiens.

Sed aduertendum est, Non idem cenferi notabile in furtis filiorum vel vxoris, quod censetur tale in furtis externorum, vt rectè inter alios notauit Petrus Nauarra lib. 3. p. 2. c. 1. sed maiorem quantitatem requiri; neque hæc quantitas est eadem respectu omnium, sed varia pro conditione status, ætatis, personarum, locorum, & aliarum circumstantiarum, prout prudens iudicabit. vnde si filius subtrahit duos vel tres aureos parenti prædiuiti: non statim putandum est mortale, præsertim cum parens talis sapè non sit multum iniurus: secus si parenti mechanico, vel cui res angusta.

77 Quid hæc notabile.

Secundò, Si expendat in res turpes aut vanas (vt in ludum, in comotationes, in feminas) notabilem summam contra voluntatem parentum, ex iis pecuniis, quas parens ei ad honestos vsus dedit, v.g. ad emendos libros, vestes; ad soluendum didactra magistris; vt rectè Nauar. cap. 17. n. 164. Ratio est; quia parens non concessit ei pecunias illas ad tales vsus, sed ad alios; neque intendit illas simpliciter donare, & dominium earum in filium absolute transferre, iuncto solum mandato, vt honestè vel in hos vsus impendat: sic enim ad restitutionem non videretur teneri, sed solum contra paternam obedientiam fecisse. Sed intendit donare cum restrictione ad vsus determinatos; v.g. ad emendos libros, ita vt filius non accipiat earum dominium, nisi ad tales vsus. Potest enim parens suam donationem limitare pro suo arbitrio, ita vt non plus iuris conferat, quam ipse conferre intendit. quare si filius aliter expendit, tenetur ad restitutionem, cum ad alium vsum ius non habuerit. Hoc tamen intellige, si parens inde damnum acceperit, ita vt etidèro plus causa filij expendendum fuerit: secus si in solius filij incommodum ecesserit. quod si non possit restituere, tenetur adducere in diuisionem: nisi fortè constet alios tantumdem expendisse, vel nisi parens condonauerit, vel putetur facile condonaturus, si filius audeat rogare: qua ratione multi excusantur

77 Expendens contra voluntatem parentum.

78 ab hac restitutione. Et quamuis donatio patris facta filio non valeat, nisi in certis casibus, vt infra cap. 18. dubit. 12. dicitur, tamen morte confirmatur, nisi excedat eam summam, de qua parens potest disponere. Vide Nauarrum cap. 17. num. 158.

79 *Excusatur a peccato mortifero multis casibus.* Non peccat accipiendo, vel certe non mortiferè, Primò, Si quantitas pro conditione status & personarum non censeatur iudicio prudentum notabilis.

Secundò, Si putes parentem rogatum, facile concessurum; tunc enim non videtur inuitus circa substantiam acceptionis, sed tantum circa modum, vt dictum est dubit. 8. num. 49.

Tertio, Si dum versatur in studijs, vel extra domum paternam, expendat more aliorum suae conditionis, in eleemosynas, ludum, & honestas recreationes: praesumitur enim parens id permittere, nisi constet de contraria voluntate, Nauarrus num. 157.

80 Quartò, Si in extrema vel etiam graui necessitate proximi surripiat ad eleemosynam; tunc enim parens non potest esse cum ratione inuitus, quia ipsemet tenetur dare.

Quintò, Si accipiat ex bonis suis castrensibus vel quasi castrensibus, nempe ex partis occasione militiae, vel officij publici, vel beneficij, &c. quia haec non pertinent ad patrem, nec pater vllum ius in his habet, sed ipse filius est in his veluti paterfamilias, vt ostensum est cap. 4. dubit. 3.

Sextò, Si parens sibi vindicet bona castrensia, vel quasi castrensia filij, vltra id quod expendit in eius alimenta, filius potest tantundem repetere, quòd si non audeat, potest occultè vti compensatione, vel repetere à coheredibus. Quod valde notandum confessarijs, ne facile cogant filium ad restitutionem, cuius fructus beneficij percipiuntur à parente.

Septimò, Si parens sit haereticus, bona aduentitia filij, in quibus ille habebat vsumfructum, redeunt ad filium, & vsumfructus consolidatur cum proprietate, vt patet ex dictis cap. 3. dubit. 5. vnde filius potest ea sibi vindicare. quòd si non audeat, vel non possit, potest occultè compensatione ex alijs bonis paternis sibi consulere.

81 *Si gerit negotia paterna.* Octauò, Si filius gerit negotia patris, potest deductis expensis, quas pater facit in illo alendo, pro suo labore & industria tantundem accipere, quantum daretur extraneo; nisi intendat facere gratis. Ita Nauarrus cap. 17. num. 144. Angelus v. Peculium, num. 11. & alij.

Hic tamen sunt tria necessaria, Primò, vt filius protestetur se velle lucrari: qui enim negotium alterius gerens petit mercedem, debet id explicare, si potest: maximè quando alter est praesens: nam hic fortè nolet, rebusque suis aliter cõsuler. quòd si ob reuerentiam paternam non audeat, non est necessarium; quia parens non potest tunc id iure aegrè ferre. Secundo, vt constet parentem non facturum per se, neque inuenturum alium, qui gratias vel minoris faciat. Tertio, vt vsumfructum istius lucri non sibi vendicet ante mortem patris, vel suam emancipationem; quia pertinet ad patrem. censeatur enim hoc lucrum in bonis aduentitijs, vt dictum est cap. 4. dub. 3.

Dices, Filius iure naturali tenetur seruire parenti sine stipendio: ergo.

Resp. Negando antecedens; nisi pater egeat,

vel nisi alij filij etiam lucrentur patri. nulla enim aequitas dicitur, vt ipse teneatur sine stipendio laborare, alijs otiantibus.

DVBITATIO XIII.

Quando vxor peccet mortiferè, capiendò & donando ex bonis mariti, vel quorum ille habet administrationem, & quando non.

R Espondeo, Mortiferè peccat, si summam ⁸² notabilem ex bonis mariti, vel quorum administratione ipsius est, ipso cum ratione inuito, accipiat. Ratio est; quia accipit illud, cuius dominium vel certe administratio & vsumfructus est alterius. Itaque tenetur ad restitutionem, etiam si ex dote, vel ex bonis communibus accepisset: quia etiam si tota dos & dimidia pars communium bonorum ad ipsam pertineat, quod ad proprietatem attinet; tamen administratio & dimidia pars eorum sunt mariti, quibus inique illum priuar. Secus de pupillo, qui clam surripit à tutore: quia tutor non administrat bona pupilli in suum commodum, sicut maritus bona vxoris. si tamen ⁸³ putaretur maritus non vtiliter administraturus, non teneretur tunc quidem: sed soluto matrimonio debet adducere in partitionem cum heredibus mariti, quantum subtraxit, dimidium eius sibi detrahendo. Idem faciendum in alijs casibus, quando non habet vnde restituar.

Hinc patet, non esse verum, quod ait Paludanus in 4. dist. 15. quaest. 3. art. 6. vxorem ex facultatibus communibus posse facere eleemosynas, quantum rediret ad eam vel ad liberos, eius nomine, soluto matrimonio. sic enim totam suam partem posset dare, & priuare maritum eius administratione: vide Nauarrum cap. 17. num. 155. §. Ad tertium.

Non peccat mortiferè, Primò, Si quantitas iudicio prudentis, spectato statu, opibus, & ceteris, non sit notabilis. ⁸⁴ *Quando excusetur.*

Secundò, Si maritus rogatus concederet.

Tertio, Si det in extrema vel graui necessitate proximi: in extrema enim quisque tenetur ex eo quod superest naturae; in graui, ex eo quod statui.

Quartò, Si det ex suis, quorum habet liberam administrationem, vt ex paraphernis, vel ex lucris suae industriae; (praesertim si attulit dotem sufficientem ad se alendum) vt docent Nauarrus, Siluester, & alij: quod intellige iure communi Caesareo; nam quibusdam locis haec lucra censeantur communia.

Quintò, Potest facere donationes & eleemosynas secundum consuetudinem aliarum suae conditionis mulierum. quòd si maritus vetet, videtur vetare excessum. Ita passim DD. Paludanus supra, Siluester v. Eleemosyna, quaest. 5. Angelus ibid. nu. 7. & alij. Si tamen constet illum omnino vetare, Nauarrus & alij quidam dicunt, illam non posse quidquam dare. Sed contrarium est verius, quod etiam tenet Molina disputat. 274. & Petrus Nauarra lib. 3. c. 1. nu. 83. & colligitur ex ratione, qua Siluester, Angelus, Paludanus, & alij DD. adferunt; quia consuetudo tribuit ius, non secus ac privilegium vel lex; quo iure maritus illam priuare nequit: praesertim cum ius posituum magnam vim